

Z Á P I S N I C A

z 1. zasadnutia Komisie SAV pre životné prostredie a klimatickú zmenu zo dňa 23.6.2022

Prítomní prezenčne: P. Siman, A. Kidová, Y. Velísková, R. Karul, A. Berešová, L. Pekárik., M.

Semelbauer, P. Kenderessy, J. Madarás

Prítomní online: D. Antolová, Z. Izakovičová, D. Kupka, Ľ. Ditmarová

Ospravedlnení: K. Marhold, Ľ. Lacinová, M. Vaclavíková, R. Filčák, P. Pekárová

Program stretnutia:

1. Diskusia o návrhoch krátkodobých a dlhodobých cieľov komisie
2. Návrh stretnutia so štátnym tajomníkom Ministerstva ŽP
3. Rôzne

Ad. 1:

Zasadnutie otvoril a viedol predseda komisie P. Siman. Úvodné stretnutie bolo zamerané na stanovenie pracovných cieľov (krátkodobých a dlhodobých) a identifikovanie výziev, ktoré bude v nasledujúcom funkčnom období komisia naplňať.

Predseda komisie predstavil aktuálne výzvy ochrany životného prostredia týkajúce sa ochrany vôd (ochrana Žitného ostrova), environmentálnych záťaží (Nižná Slaná), posudzovania (Zelená obnova) a štátnej a EU politiky v oblasti životného prostredia a klimatickej zmeny.

Zdôraznil stretnutie s p. Vladimírom Šuchom, predsedom zastúpenia EK v SR – zelená tranzícia EU, z ktorého vyplynula potreba nastavenia komunikácie s verejnosťou deliberatívnym spôsobom, podporiť dobré návrhy zdola, čo si bude vyžadovať čas a porozumenie a vlastnú iniciatívu spolupracovať, podporiť environmentálnu politiku iniciatívami občianskou spoločnosťou s cieľom vyvolať občiansky tlak, zabezpečiť inkluzívny postup pre formalizovanie procesu politík. Upozornil na chýbajúcu osvetu formou občianskych a vedeckých iniciatív, a na fakt, že táto vedecká zložka je veľmi dôležitá, preto nemáme už čas váhať.

Prítomných členov komisie informoval, že od dec. 2021 SAV získala štatút pozorovateľa prístupovou zmluvou v Circular Slovakia, kde sú dostupné informácie o podujatiach a aktivitách, prípadne projektových zámeroch. Upozornil na vhodnosť koordinácie týchto aktivít aj cez komisiu. Ďalej informoval o pripravených námetoch spolupráce v rámci BSK a Bratislavy - 5 tém v rámci nového programu pre Bratislavu – biodiverzita krajiny a ochrana ŽP, spoločensko-vedné problémy, zdravie, efektívna energetika, digitalizácia). Predseda komisie ďalej informoval o aktuálnej podpore interdisciplinárnych tímov pri podávaní národných projektov (VEGA, APVV) medzi univerzitami (UK, STU) a SAV, Akčnom pláne Predsedníctva SAV týkajúci sa areálu Patrónka v zmysle odpadovej politiky vrátane separácie odpadu, zavedenie kompostovania a hlavne prírode blízkych opatrení v udržiavaní Areálu SAV, rovnako aj energetickej efektívnosti budov.

A. Berešová upozornila na potrebu vychádzania z aktuálnych projektov, ako je napr. Green Deal a pod. Predseda komisie informoval o súčasnom stave a podávaní projektových zámerov v rámci Rady partnerstva v jednotlivých krajoch (energetické otázky, vedecký a spoločenský potenciál – vykurovanie, voda, revitalizácia, vedecké a konferenčné aktivity) v spolupráci s členom PSAV Marekom Radvanským, rovnako ako aj o fakte, že v súčasnosti nie je takáto dohoda podpísaná.

Ľ. Ditmarová informovala o neúspešnom zapojení sa do rovnakej výzvy na jar tohto roku v Nitrianskom kraji a informovala o aktuálnej príprave na jesennú výzvu. Zároveň vyslovila požiadavku na predsedníctvo SAV týkajúcu sa pomoci s finančným zastrešením pri príprave na zapojenie, kde je potrebné vypracovanie projektovej dokumentácie, energetických certifikátov a pod.

Predseda komisie informoval rovnako aj o stave projektu „Waters“, kde sa dosiahla podpora tohto projektu adaptáciou v obsahu novoprijatej Vodnej politiky SR, avšak bez možnosti priameho financovania pre SAV. Možnosť financovania sa otvára pri implementácii Vodnej politiky SR. Okrem ďalších kolegov, P. Nejedlík aktívne pokračuje v naplňaní tohto dokumentu v rámci expertnej skupiny Dunaj.

J. Madarás navrhol ako jeden z krátkodobých cieľov zamerať sa na areál Patrónky a Stará Lesná, kde by bolo možné aplikovať princípy environmentálnej udržateľnosti (napr. kompostovanie, zber a separácia opadu). Za dlhodobý cieľ na národnej úrovni považuje venovanie sa téme ochrany podpovrchových vôd Žitného ostrova, Vrakuni, a prikláňa sa aj k aplikácii hydraulických clôn podzemnej vody od zložitých kontaminantov, čo zodpovedá návrhu ministra ŽP J. Budaja. Ďalší dlhodobý cieľ komisie by mal podľa jeho názoru súvisieť s globálnym problémom CO₂.

M. Semelbauer zdieľa názor zamerania sa na zásahy pri zmierňovaní klimatickej zmeny na lokálnej úrovni, napr. v areáli Patrónky.

Predseda komisie vyjadril súhlas s navrhovanými myšlienkami, napr. nekosené časti lúčnej flóry, vodozádržných opatrení (napr. formou dažďových záhrad), ktoré by bolo vhodné prezentovať aj pre verejnosť.

Y. Velísková navrhuje vyčleniť finančné prostriedky z Predsedníctva SAV pre areál Patrónky, Hurbanovo, ako príklady dobrej praxe a stanoviť správcov týchto areálov. Aktivity komisie navrhuje zosúladiť aj do rámca misií EK (voda, pôda, adaptácia...). Upozorňuje na postavenie akadémie potlačené rezortnými inštitúciami pri tvorbe Vodného plánu a na periodické hodnotenie predsedníctva s ohľadom na problémy so zaradením SAV do Plánu obnovy.

R. Karul navrhol ako krátkodobý cieľ prieskum na Oddelení environmentálneho myslenia. V Klemensovej budove navrhuje zekologizovať prístup k separácii odpadu a pod.

J. Madarás upozorňuje aj na dôležitosť práce s verejnou mienkou pri aplikácii enviro prístupov.

A. Berešová navrhuje venovať sa aj téme invázných druhov rastlín a živočíchov ako zaujímavou aj pre širokú verejnosť.

M. Semelbauer zdieľa informáciu o projektoch „City in science“ ako vhodnej platforme pre zapojenie verejnosti (napr. bio-mapping (ne)kosených lúk v areáli SAV Patrónka). Zároveň žiadal o mandát komisie pri komunikácii so záhradníkom areálu Patrónka. Tieto aktivity pokračujú.

A. Kidová, A. Berešová, D. Antolová upozorňujú na dôležitosť zvolenia vhodného komunikačného prístupu vo vzťahu k verejnosti (napr. zreteľné označenie takýchto plôch informačnou tabuľou).

Ľ. Ditmarová poukazuje aj na manažment separovaných odpadov zo strany obslužného personálu v budovách.

Y. Velísková upozorňuje na dlhodobý problém so separáciou skla v budove Ústavu hydrológie.

A. Kidová navrhuje informovať o činnosti Komisie ostatné štátne inštitúcie zamerané na ochranu ŽP, ako napr. Inšpekcia ŽP, ŠOP SR, SAŽP, čím by sa mohli operatívnejšie zefektívniť jej aktivity formou priamej spolupráce s oslovenými inštitúciami alebo poskytovaním odborných stanovísk k aktuálnym environmentálnym problémom.

M. Semelbauer upozorňuje dôležitosť pravidelných stretnutí Komisie.

P. Kenderessy navrhuje zriadenie tzv. „prírodných laboratórií“ podobne ako tzv. „mestské lúky“ (porovnanie kosených a nekosených areálov – meranie teploty, vlhkosti, druhovej početnosti).

Predseda komisie navrhuje sfunkčnenie, resp. prepojenie areálu Patrónka so Železnou studničkou (CVTI Aurélium presun na SAV), kde by bolo možné vyžiadať si balíček financií pre riešenia súvisiace so ŽP.

Z. Izakovičová informovala o aktuálnej výzve na environmentálnu výchovu, výzvu na obnovu zelených plôch, zákone o krajinnom plánovaní, kde je možné vyjadrenie sa k legislatíve a strategickým dokumentom. Ďalej členov komisie informovala, že SAV vypadla z Inovačného propagačného centra v oblasti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva.

Predseda komisie zdôraznil, že je žiadúce pokúšať sa o všetky formy projektov zameraných na ekológiu a zmenu klímy, financovaných z rôznych zdrojov.

M. Semelbauer poukázal aj na možnosť spolupráce na projekte Lesmír.

J. Madarás veľmi ocenil aktivitu „Otvorenej akadémie“ a publikovanie brožúry „Zmena klímy 1“.

Predseda komisie pripomenul prípravu pokračovania brožúry „Zmena klímy 2“, ako aj „Zmena klímy 3“, ktorá bude orientovaná na krajinu. Rovnako odporúčal navštívenie novej stránky „Otvorenej akadémie AVČR“.

A. Kidová informovala členov komisie o možnosti získania finančnej podpory zo ŠOP SR formou mimorozpočtovej dotácie na podporu uskutočnenia niektorých čiastkových plánovaných aktivít.

Predseda komisie upozornil na sporné objekty v blízkosti areálu SAV Patrónky, napr. strelnica na hranici areálu a zároveň prítomnosť útulku pre zvieratá. Predseda bude iniciovať riešenie tejto otázky v rámci pripravovanej architektonickej a urbanistickej štúdie Areálu SAV

P. Kenderessy informoval o podujatí „Letná škola“ v spolupráci s Martinom Noskom (All4Science) formou celodenného tábora pre deti.

M. Semelbauer navrhol propagáciu projektov SAV týkajúce sa klimatickej zmeny.

Predseda komisie potvrdil prípravu podujatí v roku 2022, ako aj podujatia „Víkend so SAV 2023“, ktorej sa zúčastnia aj kolegovia z AVČR.

Ad. 2:

Návrh stretnutia so štátnym tajomníkom Ministerstva ŽP Michalom Kičom. Predseda komisie sa stretol a diskutoval s oboma štátnymi tajomníkmi MŽP SR. Aktuálne sú plánované širšie stretnutia v septembri, októbri 2022.

Bratislava, august 2022

Zapísala: A. Kidová

Overil: P. Siman